

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

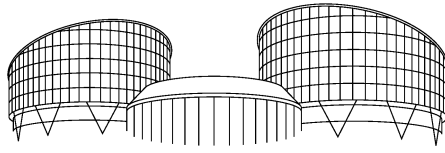
PRVI ODJEL

PREDMET SMILJANIĆ protiv HRVATSKE

(Zahtjev br. 35983/14)

PRESUDA

Čl. 2. (postupovni i materijalni aspekt) • Pozitivne obveze • Neučinkovito funkcioniranje okvira propisa o sigurnosti cestovnog prometa u praksi zbog propusta domaćih vlasti da primijene odgovarajuće odvraćajuće i preventivne mjere protiv osobe koja je opetovano kršila propise i kasnije uzrokovala prometnu nesreću sa smrtnom posljedicom • Nedostaci u odgovoru domaćih vlasti na prometnu nesreću zbog umanjivanja kazne bez pažljivog ispitivanja prethodnog ponašanja počinitelja i zbog neopravdanog kašnjenja u izvršavanju kazne

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

STRASBOURG

25. ožujka 2021.

Ova će presuda postati konačna pod okolnostima utvrđenima u članku 44. stavku 2. Konvencije. Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.

U predmetu Smiljanić protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

Krzysztof Wojtyczek, *predsjednik*,

Ksenija Turković,

Linos-Alexandre Sicilianos,

Alena Poláčková,

Gilberto Felici,

Raffaele Sabato,

Lorraine Schembri Orland, *suci*,

i Renata Degener, *tajnica Odjela*,

uzimajući u obzir:

zahtjev (br. 35983/14) protiv Republike Hrvatske koji je troje hrvatskih državljana, g. Milenko Smiljanić, gđa Ljiljanka Smiljanić i gđa Saša Smiljanić („podnositelji zahtjeva”), podnijelo Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Konvencija”) dana 6. svibnja 2014.;

odluku da se Vladu Republike Hrvatske („Vlada”) obavijesti o prigovoru na temelju članka 2. Konvencije;

očitovanja stranaka;

nakon vijećanja zatvorenog za javnost 16. veljače 2021. godine,

donosi sljedeću presudu koja je usvojena na navedeni datum:

UVOD

1. Ovaj se predmet odnosi na navodni propust domaćih vlasti da provedu domaći pravni okvir propisa o sigurnosti cestovnog prometa izricanjem odgovarajućih mjera osobi koja je uzrokovala prometnu nesreću u kojoj je smrtno stradao srodnik podnositelja zahtjeva.

ČINJENICE

2. Prvi podnositelj i druga podnositeljica rođeni su 1952. godine, a treća podnositeljica rođena je 1981. godine. Žive u Zagrebu. Podnositelje zahtjeva zastupala je gđa I. Bojić, odvjetnica iz Zagreba.

3. Hrvatsku Vladu („Vlada”) zastupala je njezina zastupnica, gđa Š. Stažnik.

4. Činjenično stanje predmeta, kako su ga iznijele stranke, može se sažeti kako slijedi.

I. OKOLNOSTI SMRTI SRODNIKA PODNOSITELJA ZAHTJEVA

5. Podnositelji su roditelji, odnosno sestra pokojnog S.S. koji je smrtno stradao u cestovnom prometu.

6. Dana 7. srpnja 2012. u otprilike 2.00 sata u Zagrebu poznati poduzetnik D.M. prošao je kroz crveno svjetlo u svom terencu (SUV-u) i udario srodnika podnositelja zahtjeva koji je upravljao motociklom i prolazio kroz zeleno svjetlo na raskrižju. Srodnik podnositelja zahtjeva preminuo je na mjestu događaja.

7. U vrijeme događaja D.M. je bio pod utjecajem alkohola te je morao biti odveden u pritvorsku policijsku jedinicu za otriježnjenje.

8. Policijskim očevidom utvrđeno je da D.M. ima važeću vozačku dozvolu koju je izdala zagrebačka policija.

9. Prema dostupnim materijalima, D.M. je prije predmetnog događaja bio upisan u policijskoj evidenciji trideset i pet puta za razne prometne prekršaje, uključujući vožnju pod utjecajem alkohola, vožnju brzinom većom od dopuštene i nepoštovanje prometnih znakova. Ta se evidencija odnosi na razdoblje od ožujka 2000. do svibnja 2012., a zadnja se osuda odnosi na prekršaj počinjen u studenome 2010. U nastavku su navedene relevantne pojedinosti:

- izrečene su mu novčane kazne u iznosu od 100,00 do 1.000,00 hrvatskih kuna (HRK, približno od 13,00 do 130,00 eura (EUR)) za sedamnaest prekršaja;

- jednom je prilikom osuđen na rad za opće dobro i izrečeno mu je jedno upozorenje policijskog službenika;

- dvaput mu je privremeno oduzeta vozačka dozvola: u razdoblju od 24. studenoga 2001. do 25. veljače 2002. te u razdoblju od 20. svibnja do 23. svibnja 2006.;

- postupci su obustavljeni za devet prekršaja zbog nastupa zastare dok je jedan postupak stavljen u mirovanje zbog nepravilne obrade predmeta od strane policije;

- u odnosu na preostale prekršaje, oslobođen je krivnje ili je ishod nepoznat.

10. Prema dostupnoj evidenciji o osudama D.M.-a za prekršaje, dvaput je osuđen za prekršaj: u ožujku 2010. proglašen je krivim za nepoštovanje prometnih znakova (prekršaj počinjen u veljači 2010.), dok je u svibnju 2011. proglašen krivim za vožnju brzinom većom od dopuštene (prekršaj počinjen u studenome 2010.).

11. Prema njegovoj kaznenoj evidenciji, nikad nije osuđen za kazneno djelo.

12. U vrijeme kad je srodnik podnositelja zahtjeva smrtno stradao protiv D.M.-a se vodio prekršajni postupak za vožnju pod utjecajem alkohola.

13. Konkretno, 23. listopada 2010. policija je izdala prekršajni nalog protiv D.M.-a za vožnju pod utjecajem alkohola i nalog za oduzimanje vozačke dozvole na razdoblje od devet mjeseci. D.M. je osporio prekršajni nalog pred Prekršajnim sudom u Zagrebu (dalje u tekstu: „Prekršajni sud”).

14. Dana 1. lipnja 2011. Prekršajni sud D.M.-a je proglasio krivim i izrekao mu novčanu kaznu u iznosu od 2.000,00 kuna (HRK; približno

260,00 eura (EUR)). Sud je smatrao da oduzimanje D.M.-ove vozačke dozvole nije nužno jer nije prethodno osuđivan, što je ukazivalo na to da nije riječ o ponavljanju prekršaja te da je novčana kazna dostatna i primjerena sankcija.

15. Povodom D.M.-ove žalbe Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske ukinuo je tu presudu i vratio predmet na ponovno suđenje. U ponovljenom je postupku D.M. obavijestio Prekršajni sud da je prihvatio i platio novčanu kaznu koja mu je izrečena presudom od 1. lipnja 2011. Dana 23. prosinca 2013. Prekršajni sud proglasio je D.M.-a krivim, ali je naglasio da je novčana kazna već plaćena.

II. ISTRAGA SMRTI SRODNIKA PODNOSITELJA ZAHTJEVA

16. Dana 9. srpnja 2012. policija je podnijela kaznenu prijavu protiv D.M.-a Općinskom državnom odvjetništvu u Zagrebu (dalje u tekstu: „Državno odvjetništvo”) na temelju članka 272. stavaka 1. i 3. Kaznenog zakona (vidi stavke 22. i 38. ove presude).

17. Tijekom istrage Državno odvjetništvo ispitalo je D.M.-a i brojne svjedoke te je odredilo forenzička vještačenja na okolnost točnog uzroka smrti i koncentracije alkohola u krvi D.M.-a u vrijeme predmetnog događaja.

18. Svjedoci M.H., B.D., V.J., I.P i N.P. objasnili su da je D.M. velikom brzinom automobilom prošao kroz crveno svjetlo i udario srodnika podnositelja zahtjeva koji je upravljao motociklom i prolazio kroz zeleno svjetlo.

19. Vještačenjem je utvrđeno da je srodnik podnositelja zahtjeva preminuo zbog višestrukih ozljeda zadobivenih u prometnoj nesreći. Također je utvrđeno da nije bio pod utjecajem alkohola. Vještačenjem je utvrđeno da je koncentracija alkohola u krvi D.M.-a iznosila najmanje 1,89 g/kg zbog čega je njegova sposobnost upravljanja vozilom bila znatno smanjena.

20. D.M. je zadržan u istražnom zatvoru tijekom istrage.

21. Dana 17. srpnja 2012. podnositelji zahtjeva, zastupani po odvjetniku, obavijestili su Državno odvjetništvo da žele sudjelovati u postupku.

III. KAZNENI POSTUPAK PROTIV D.M.-A I OSUDA

22. Dana 31. srpnja 2012. Državno odvjetništvo podiglo je optužnicu protiv D.M.-a pred Općinskim kaznenim sudom u Zagrebu (dalje u tekstu: „Općinski sud”) na temelju članka 272. stavaka 1. i 3. Kaznenog zakona zbog neoprezne vožnje uz namjerno ili obijesno kršenje relevantnih propisa o sigurnosti drugih osoba prolaskom kroz crveno svjetlo pod utjecajem alkohola, čime je uzrokovao prometnu nesreću sa smrtnom posljedicom.

23. Nakon podnošenja optužnice, Općinski je sud pustio D.M.-a iz istražnog zatvora i odredio mjeru opreza privremenog oduzimanja vozačke dozvole do pravomoćnosti presude u predmetu.

24. Dana 10. listopada 2012. optužnica je potvrđena i predmet je upućen na suđenje.

25. Na ročištu 7. studenoga 2012. D.M. je priznao krivnju, nakon čega je raspravni sud odredio vještačenje na okolnost njegova duševnog stanja. Dana 26. studenoga 2012. vještak je utvrdio da D.M. boluje od posttraumatskog stresnog poremećaja u vezi s dotičnim događajem.

26. Dana 5. prosinca 2012. Općinski sud proglasio je D.M.-a krivim za terećeno kazneno djelo te mu je, pozivajući se na mogućnost izricanja kazne manje od najmanje zakonske mjere, koja proizlazi iz Kaznenog zakona (vidi stavak 41. ove presude), izrekao kaznu zatvora manju od najmanje zakonske kazne predviđene za predmetno kazneno djelo na temelju Kaznenog zakona. Izrekao mu je kaznu zatvora u trajanju od dvije godine i sigurnosnu mjeru oduzimanja vozačke dozvole u trajanju od pet godina.

27. Kaznu izrečenu D.M.-u Općinski je sud obrazložio time što je D.M. priznao krivnju i pokazao kritički stav prema svojem ponašanju. Naglasio je i da D.M. nije bio ranije osuđivan za kazneno djelo te da je njegovo ponašanje prije i nakon počinjenja kaznenog djela bilo u skladu sa zakonom. Štoviše, sud je u obzir uzeo činjenicu da D.M. ima obitelj i da je predmetni događaj utjecao na njega.

28. Državno odvjetništvo podnijelo je žalbu protiv prvostupanjske presude Županijskom sudu u Zagrebu (dalje u tekstu: „Županijski sud”). Podnositelji zahtjeva pridružili su se žalbi tvrdeći da prvostupanjski sud nije uzeo u obzir činjenicu da je smrt njihova srodnika bila posljedica kontinuiranog kršenja propisa o sigurnosti prometa od strane D.M.-a te tvrdeći da mu je izrečena veoma blaga kazna.

29. Županijski je sud potvrdio prvostupanjsku presudu 14. svibnja 2013.

30. Dana 11. i 15. travnja 2014. podnositelji zahtjeva prigovorili su sucu izvršenja Županijskog suda da presuda Općinskog suda nije izvršena i da je D.M. i dalje na slobodi. Prema tvrdnjama iz njihovih podnesaka, D.M. je manipulirao postupkom izvršenja pozivajući se na teško duševno stanje. Istaknuli su da je, prema njima poznatim informacijama, D.M. i dalje vozi automobil unatoč nalogu o oduzimanju vozačke dozvole.

31. U međuvremenu, podnositelji zahtjeva podnijeli su prigovor i Ministarstvu pravosuđa ukazujući na to da je D.M. uživao povlastice u izvršenju kazne.

32. D.M. je započeo izdržavanje kazne zatvora 12. svibnja 2014.

33. Dana 18. lipnja 2015. Povjerenstvo za uvjetni otpust utvrdilo je da D.M.-a treba uvjetno otpustiti 31. srpnja 2015.

IV. POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM

34. Dana 2. srpnja 2013. podnositelji zahtjeva podnijeli su ustavnu tužbu Ustavnom sudu Republike Hrvatske prigovarajući brojnim postupovnim nedostacima u postupcima pred nižim sudovima i u utvrđenjima tih sudova.

Tvrđili su da im nije pružena učinkovita mogućnost sudjelovanja u kaznenom postupku protiv D.M.-a te da su spriječeni u iznošenju svih svojih dokaza i tvrdnji. Nadalje su tvrdili da je kazna zatvora izrečena D.M.-u manja od najmanje zakonske mjere na temelju Kaznenog zakona. Podnositelji zahtjeva ustvrdili su i da je sudac žalbenog suda koji je sudjelovao u ispitivanju prvostupanjske presude protiv D.M.-a ranije donio nekoliko procesnih odluka u njegovu korist.

35. Dana 16. listopada 2013. Ustavni je sud proglasio ustavnu tužbu nedopuštenom uz obrazloženje da se predmet nije odnosio na njihova prava i obveze građanske naravi ili na neku kaznenu prijavu protiv njih.

36. Odluka Ustavnog suda dostavljena je punomoćniku podnositelja zahtjeva 14. studenoga 2013.

MJERODAVNI PRAVNI OKVIR

I. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO I STANDARDI

A. Ustav

37. Mjerodavne odredbe Ustava Republike Hrvatske i Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, kao i sudska praksa Ustavnog suda izloženi su u predmetu *Bajić protiv Hrvatske* (br. 41108/10, stavci 48. – 49. i 54. – 57., 13. studenoga 2012.).

B. Kazneni zakon

38. Mjerodavnom odredbom Kaznenog zakona (Narodne novine br. 110/1997, s daljnjim izmjenama i dopunama) koja se odnosi na oblike kaznenog djela izazivanja prometne nesreće počinjenog s namjerom, važećom u relevantno vrijeme, bilo je predviđeno kako slijedi:

Izazivanje prometne nesreće Članak 272.

„(1) Tko kršenjem propisa o sigurnosti prometa tako ugrozi promet da izazove nesreću u kojoj je neka druga osoba teško tjelesno ozlijeđena, ili je drugome prouzročena imovinska šteta velikih razmjera, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(...)

(3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka prouzročena smrt jedne ili više osoba, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri do deset godina.”

39. Člankom 272. stavcima 2. i 4. Kaznenog zakona bile su predviđene kazne za izazivanje prometne nesreće iz nehaja.

40. Člankom 78. Kaznenog zakona bila je predviđena mogućnost oduzimanja vozačke dozvole kad postoji opasnost da će počinitelj ponovno

počiniti takvo kazneno djelo. Člankom 76. bila je predviđena mogućnost određivanja obveznog liječenja od ovisnosti počiniteljima koji su kaznena djela počinili pod odlučujućim djelovanjem alkohola ili opojnih droga.

41. Člankom 57. stavkom 2. Kaznenog zakona bilo je predviđeno da nadležni sud može iznimno izreći kaznu zatvora manju od najmanje zakonske mjere ako utvrdi da se s obzirom na postojanje posebno izraženih olakotnih okolnosti predmeta svrha kažnjavanja može postići i izricanjem takve blaže kazne. U skladu s člankom 57. stavkom 4. točkom (c), ako je propisana kazna zatvora od najmanje tri godine, nadležni sud kaznu je mogao ublažiti do dvije godine zatvora.

C. Prekršajni zakon

42. Člankom 58. Prekršajnog zakona (Narodne novine br. 107/2007, s daljnjim izmjenama i dopunama), važećim u relevantno vrijeme, bilo je predviđeno moguće oduzimanje vozačke dozvole u trajanju od jednog mjeseca do dvije godine za prekršaj kad postoji opasnost da će počinitelj ponovno počiniti takav prekršaj.

43. Štoviše, člankom 130. stavkom 2. točkom 6. Zakona bila je predviđena mogućnost da prekršajni sud po službenoj dužnosti ili na prijedlog tužitelja odredi oduzimanje vozačke dozvole okrivljeniku u prekršajnom postupku kad postoji opasnost da će okrivljenik ponovno počiniti takav prekršaj. Ta se mjera mogla odrediti od trenutka kad je podnesen optužni prijedlog do pravomoćnosti presude. Člankom 53. Zakona bila je predviđena mogućnost određivanja obveznog liječenja od ovisnosti počiniteljima koji su prekršaj počinili pod odlučujućim djelovanjem alkohola ili opojnih droga.

44. Člankom 77. stavkom 2. bilo je predviđeno da se počinitelj smatra neosuđivanim za prekršaj protekom tri godine od pravomoćnosti osude.

D. Zakon o sigurnosti prometa na cestama

45. Mjerodavnim Zakonom o sigurnosti prometa na cestama (Narodne novine br. 67/2008., s daljnjim izmjenama i dopunama), člankom 286., bila je predviđena mogućnost poništenja vozačke dozvole za opetovano kršenje propisa o sigurnosti prometa na cestama ako je vozačka dozvola već bila privremeno oduzeta jer je vozač već imao negativne prekršajne bodove, a zatim je prikupio dodatnih devet negativnih prekršajnih bodova u narednom razdoblju od dvije godine.

E. Zakon o izvršavanju kazne zatvora

46. U skladu s člankom 48. stavkom 8. Zakona o izvršavanju kazne zatvora (Narodne novine br. 128/1999., s daljnjim izmjenama i dopunama), važećim u relevantno vrijeme, nadležni sudac izvršenja morao je poduzeti

potrebne radnje radi izvršavanja kazne zatvora u roku od osam dana od primitka pravomoćne presude kaznenog suda. Na temelju članka 54. izvršavanje kazne zatvora moglo se iznimno odgoditi za najviše dvadeset mjeseci.

F. Nacionalni program sigurnosti cestovnog prometa za razdoblje 2011. – 2020.

47. Dana 14. travnja 2011. Vlada Republike Hrvatske donijela je Nacionalni program sigurnosti cestovnog prometa za razdoblje 2011. – 2020. (Narodne novine br. 59/2011., dalje u tekstu: „Program”). Program se oslanja na brojne inicijative Ujedinjenih naroda i Europske unije za osiguravanje sigurnosti cestovnog prometa. U Programu se ističe da svake godine u svijetu u prometnim nesrećama pogine 1.300.000 ljudi, a 50.000.000 ih bude ozlijeđeno. Također se upućuje na procjenu prema kojoj će prometne nesreće postati peti uzrok smrtnosti ljudi do 2030. godine ako se nastave sadašnji trendovi. U tom se kontekstu ističe da su djeca i mladi ljudi u dobi između 10 i 25 godina posebno ugroženi.

48. U Programu se navodi da se opasnosti za život i tjelesni integritet sudionika u cestovnom prometu mogu spriječiti. Upućuje se na dokaze prema kojima se najučinkovitija prevencija temelji na, među ostalim, kontroli i kažnjavanju vožnje pod utjecajem alkohola i vožnje prevelikom brzinom. Također se navode statistički podaci prema kojima se najveći broj prometnih nesreća s teškim posljedicama događa zbog vožnje prevelikom brzinom. U Programu se navodi da je to potrebno riješiti raznim mjerama, među ostalim sankcioniranjem onih koji prekrše propise. Posebice u pogledu vožnje pod utjecajem alkohola, u Programu se navodi da je došlo do povećanja udjela vozača pod utjecajem alkohola u ukupnom broju prometnih nesreća sa smrtnim ishodom. Stoga se u Programu traži provođenje intenzivnih mjera kako bi se kaznila i spriječila vožnja pod utjecajem alkohola.

49. Dana 28. veljače 2018. na Fakultetu prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu održan je okrugli stol kako bi se ocijenila sigurnost cestovnog prometa u državi i djelovanje Programa. Istaknuto je da je posljednjih godina došlo do povećanja broja prometnih nesreća. Također je naglašeno da je, među ostalim, potrebno učinkovito kažnjavanje prekršaja i kaznenih djela povezanih s javnom sigurnošću kako bi se to pitanje riješilo.

II. MJERODAVNI MEĐUNARODNI INSTRUMENTI

50. Rezolucijom A/RES/64/255 od 10. svibnja 2010. Opće skupštine Ujedinjenih naroda razdoblje 2011. – 2020. proglašeno je Desetljećem akcije za sigurnost cestovnog prometa. Cilj je akcije stabilizirati, a zatim smanjiti predviđeni broj smrtno stradalih u cestovnom prometu u svijetu povećanjem

broja aktivnosti koje se provode na nacionalnim, regionalnim i globalnim razinama. U mjerodavnom dijelu Rezolucije predviđeno je kako slijedi:

„Izražavajući zabrinutost zbog neprestanog rasta broja smrtnih ishoda i ozljeda u cestovnom prometu u cijelom svijetu, a posebice državama nižeg i srednjeg dohotka, imajući na umu da je stopa smrtnosti u cestovnom sustavu znatno viša od stope smrtnosti u drugim prometnim sustavima, čak i u državama visokog dohotka,

(...)

6. poziva države članice da provode aktivnosti radi sigurnosti cestovnog prometa, posebno u području upravljanja sigurnošću cestovnog prometa, cestovne infrastrukture, sigurnosti vozila, ponašanja sudionika u cestovnom prometu, među ostalim smetnji koje odvrću pažnju u prometu, obrazovanja o sigurnosti cestovnog prometa i skrbi nakon prometne nesreće, među ostalim rehabilitacije osoba s invaliditetom, na temelju akcijskog plana;

...”

51. U svojem Globalnom izvješću o stanju sigurnosti u cestovnom prometu iz 2015. godine, Svjetska zdravstvena organizacija („SZO”) istaknula je da svake godine na cestama u svijetu pogine 1,25 milijuna ljudi te da ta brojka stagnira od 2007. godine. U izvješću se naglašava potreba za djelovanjem koje, među ostalim, uključuje sljedeće:

„Izostanak provedbe zakona o sigurnosti cestovnog prometa učestalo umanjuje potencijal tih zakona da smanje broj ozljeda i smrtnih ishoda. Potrebno je uložiti više napora kako bi se otkrili najbolji načini za poboljšanje provedbe postojećih zakona o sigurnosti cestovnog prometa. Potrebno je provoditi kampanje društvenog marketinga kako bi se učinci provedbe zakona promicali i povećali u najvećoj mogućoj mjeri.”

III. MATERIJALI EUROPSKE UNIJE

52. Dana 20. srpnja 2010. Europska komisija objavila je dokument o politici „Ususret europskom području sigurnosti na cestama: smjernice za politiku o sigurnosti na cestama za razdoblje od 2011. do 2020.” (SEC(2010) 903), čiji je cilj dijeljenje informacija i pružanje pomoći vladama u usvajanju politika o sigurnosti cestovnog prometa. U dokumentu se ističe da je sigurnost cestovnog prometa važno društveno pitanje. Usto se izražava zabrinutost zbog velikog broja žrtava u prometnim nesrećama u Europskoj uniji.

53. Dana 29. ožujka 2017. ministri prometa država članica Europske unije usvojili su izjavu (Izjava iz Vallette o sigurnosti na cestama) kojom su, oslanjajući se na ranije standarde EU-a i SZO-a, ponovno potvrdili svoju predanost poboljšanju sigurnosti cestovnog prometa. Istaknuli su velik broj smrtno stradalih žrtava u prometnim nesrećama i naglasili da su prometne nesreće postale važno društveno pitanje.

54. Također su istaknuli da stope smanjenja smrtnih ishoda stagniraju posljednjih godina te da su vožnja brzinom većom od dopuštene i vožnja pod utjecajem alkohola ili opojnih droga jedni od glavnih uzroka prometnih

nesreća. Stoga su se ministri prometa obvezali osigurati provedbu niza mjera, uključujući sljedeće:

„k) učinkovito provoditi propise o sigurnosti na cestama i pružati potporu tijelima za provedbu tih propisa, među ostalim putem suradnje i razmjenom najboljih praksi, posebno s obzirom na vožnju brzinom većom od dopuštene, vožnju pod utjecajem alkohola ili opojnih droga, nepoštivanje propisa o semaforima i prometnim znakovima, rastresenost tijekom vožnje, npr. zbog upotrebe mobilnih uređaja, i nekorištenje zaštitne opreme. (...)”

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 2. KONVENCIJE

55. Podnositelji zahtjeva tvrdili su da je došlo do propusta domaćih vlasti da provedu domaći pravni okvir propisa o sigurnosti cestovnog prometa izricanjem odgovarajućih mjera osobi koja je uzrokovala prometnu nesreću u kojoj je smrtno stradao njihov srodnik. Pozvali su se na članak 2. Konvencije koji u mjerodavnom dijelu glasi kako slijedi:

„1. Pravo svakoga na život zaštićeno je zakonom. (...)”

A. Dopuštenost

1. Tvrdnje stranaka

56. Vlada je tvrdila da nije bilo razloga da podnositelji zahtjeva podnesu ustavnu tužbu Ustavnom sudu. Prema mišljenju Vlade, šestomjesečni je rok počeo teći od presude Županijskog suda od 14. svibnja 2013., što znači da je zahtjev podnesen Sudu izvan šestomjesečnog roka.

57. Podnositelji zahtjeva ustvrdili su, upućujući na predmet *Bajić protiv Hrvatske* (br. 41108/10, 13. studenoga 2012.), da im se ne može predbaciti činjenica da su Ustavnom sudu, kao najvišem sudu u Hrvatskoj, pružili priliku da odgovori na njihove prigovore u pogledu lišavanja njihova srodnika života.

2. Ocjena Suda

58. Sud je već u više navrata razmatrao i odbacio slične prigovore koje je iznijela Vlada u odnosu na poštovanje šestomjesečnog roka od strane podnositelja zahtjeva (vidi, na primjer, gore citirani predmet *Bajić*, stavci 65. – 69.; *Pavlović i drugi protiv Hrvatske*, br. 13274/11, stavci 27. – 39., 2. travnja 2015.; i *Kušić i drugi protiv Hrvatske* (odl.), br. 71667/17, 10. prosinca 2019.). Sud ne vidi razlog da smatra drugačije u ovom predmetu. Stoga se prigovor Vlade odbacuje.

59. Sud nadalje primjećuje da prigovor podnositelja zahtjeva nije očigledno neosnovan u smislu članka 35. stavka 3. točke (a) Konvencije.

Primjećuje i da nije nedopušten ni po kojoj drugoj osnovi. Stoga se mora proglasiti dopuštenim.

B. Osnovanost

1. Tvrđnje stranaka

(a) Podnositelji zahtjeva

60. Podnositelji zahtjeva tvrdili su da država nije na odgovarajući način odgovorila na D.M.-ovo ustrajno nezakonito ponašanje i kršenje propisa o sigurnosti prometa na cestama. Prema mišljenju podnositelja zahtjeva, takav propust države bio je u suprotnosti s njezinim obvezama iz članka 2. da otkloni opasnost za opću javnost koja je proizlazila iz D.M.-ova opetovanog nezakonitog ponašanja. S tim u vezi, podnositelji zahtjeva tvrdili su da je činjenica da je policija u više navrata utvrdila da je D.M. kršio propise o sigurnosti prometa na cestama, ali da to nije dovelo do konkretnih i djelotvornih radnji protiv njega, pokazala da domaći sustav nije na odgovarajući način odgovorio na prijetnju koju je D.M. predstavljao. Štoviše, prekršajni postupak koji je bio u tijeku u otprilike isto vrijeme kad je D.M. usmrtio njihova srodnika bio je dugotrajan i nedjelotvoran jer sud koji je postupao u tom predmetu nije primijenio mjeru opreza privremenog oduzimanja vozačke dozvole protiv D.M.-a. Podnositeljima zahtjeva nije bilo jasno ni zašto D.M.-ova prekršajna evidencija nije sadržavala nekoliko njegovih osuda za prekršaje za razdoblje od rujna 2009. do listopada 2010. Prema mišljenju podnositelja zahtjeva, taj prekršajni postupak samo je jedan ilustrativni primjer propusta domaćeg sustava da spriječi D.M.-a u ugrožavanju javnosti opetovanim nezakonitim i opasnim ponašanjem u cestovnom prometu.

61. Podnositelji zahtjeva tvrdili su i da su istraga i kazneni postupak u vezi sa smrtnim stradavanjem njihova srodnika bili nedjelotvorni. Prema njihovu mišljenju, policija nije pravilno prikupila sve dokaze, posebno one dokaze koji se odnose na brzinu kojom se kretalo D.M.-ovo vozilo kada je udario njihova srodnika. Tvrdili su i da nisu imali učinkovitu mogućnost iznijeti sve svoje dokaze i tvrdnje u kaznenom postupku i da neki od sudaca nisu bili objektivni. Štoviše, prigovorili su da je sud prema D.M.-u postupao blago bez ijednog opravdanog razloga tako što mu je izrekao kaznu zatvora manju od najmanje kazne propisane relevantnim domaćim zakonom. Tvrdili su i da D.M.-ova kazna zatvora nije na odgovarajući način ni učinkovito izvršena.

(b) Vlada

62. Vlada je ustvrdila da su domaće vlasti s dužnom pažnjom odgovorile na D.M.-ovo nezakonito ponašanje pokretanjem relevantnog postupka protiv njega u skladu s prekršajnim zakonodavstvom. Prema mišljenju Vlade, nije došlo do propusta u načinu na koji su prekršajni sudovi vodili postupak protiv

D.M.-a u vrijeme događaja u kojem je smrtno stradao srodnik podnositelja zahtjeva. Konkretno, D.M. u to vrijeme nije imao prekršajnu ili kaznenu evidenciju te nije bilo razloga za privremeno oduzimanje njegove vozačke dozvole. Stoga se nije moglo smatrati da je bilo potrebno primijeniti bilo kakve druge mjere u prekršajnom postupku kako bi se zaštitilo pravo na život srodnika podnositelja zahtjeva. Vlada je istaknula i da nije jasno što je drugo država mogla učiniti da bi D.M.-a spriječila da izazove prometnu nesreću i uzrokuje smrt srodnika podnositelja zahtjeva izuzev raznih prekršajnih postupaka koje je pokrenula protiv njega.

63. Vlada je nadalje ustvrdila da je postupovna obveza zahtjev sredstava, a ne rezultata. Prema njezinu mišljenju, postupak koji se odnosio na smrtno stradavanje srodnika podnositelja zahtjeva bio je brz, temeljit i djelotvoran. Podnositeljima je pružena mogućnost da učinkovito sudjeluju u postupku te postupanje i odluke domaćih vlasti nisu bile proizvoljne ili očigledno nerazumne. S tim u vezi, Vlada je tvrdila da su nadležni sudovi pružili dostatno obrazloženje za izricanje kazne zatvora D.M.-u koja je bila manja od najmanje propisane kazne. Vlada je naglasila i da je D.M. počeo izdržavati kaznu zatvora nakon završetka kaznenog postupka koji se protiv njega vodio i da mu je vozačka dozvola bila privremeno oduzeta.

2. Ocjena Suda

(a) Materijalni aspekt članka 2.

(i) Opća načela

64. Članak 2. smatra se jednom od temeljnih odredbi u Konvenciji i u sebi sadrži jednu od osnovnih vrijednosti demokratskih društava koja čine Vijeće Europe. Državu obvezuje ne samo da se suzdrži od „namjernog” oduzimanja života već i da poduzme odgovarajuće korake kako bi zaštitila živote osoba pod njezinom jurisdikcijom (vidi *L.C.B. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 9. lipnja 1998., stavak 36., *Izvešća 1998-III, Calvelli i Ciglio protiv Italije* [VV], br. 32967/96, stavak 48., ECHR 2002-I, i *Fernandes de Oliveira protiv Portugala* [VV], br. 78103/14, stavak 104., 31. siječnja 2019.). U tom kontekstu činjenica da država nije izravno odgovorna za smrt pojedinca ili izlaganje njegova života opasnosti ne isključuje primjenjivost članka 2. (vidi *Cavit Tinarlioğlu protiv Turske*, br. 3648/04, stavak 61., 2. veljače 2016.).

65. Sud je nedavno, u predmetu *Nicolae Virgiliu Tănase protiv Rumunjske* ([VV], br. 41720/13, 25. lipnja 2019.), razradio opseg i narav dužnosti domaćih vlasti na temelju članka 2. u kontekstu cestovnog prometa. Posebice je objasnio važnost uspostavljanja zakonodavnog i upravnog okvira koji je osmišljen tako da osigurava učinkovito odvratanje od prijetnji pravu na život (ibid., stavak 135.). S tim u vezi, potrebno je dodatno naglasiti da, s obzirom na činjenicu da cilj i svrha Konvencije zahtijevaju da se njezine odredbe tumače i primjenjuju tako da su njezine mjere zaštite praktične i djelotvorne (vidi, među mnogim drugim izvorima prava, *Öneryıldız protiv*

Turske [VV], br. 48939/99, stavak 69., ECHR 2004-XII), članak 2. zahtijeva da domaće vlasti osiguraju učinkovito funkcioniranje mjerodavnog regulatornog okvira o sigurnosti cestovnog prometa (vidi *Fatih Çakar i Merve Nisa Çakar protiv Turske*, br. 54558/11, stavak 40., 5. lipnja 2018., i *Marius Alexandru i Marinela Ștefan protiv Rumunjske*, br. 78643/11, stavak 99., 24. ožujka 2020.).

66. Sud se već bavio pitanjem učinkovitog funkcioniranja mjerodavnog regulatornog okvira u različitim kontekstima na temelju članka 2. Toj je sudskoj praksi zajedničko to da dužnosti domaćih vlasti prije svega podrazumijevaju primarnu obvezu uspostavljanja odgovarajućeg skupa preventivnih mjera usmjerenih na osiguravanje javne sigurnosti. To podrazumijeva primarnu dužnost države da donese i provede zakonodavni i upravni okvir koji je osmišljen tako da osigurava učinkovito odvracanje od prijetnji pravu na život. U tom pogledu, obveza reguliranja koju države imaju mora biti shvaćena u širem smislu, što podrazumijeva dužnost države da osigura učinkovito funkcioniranje tog regulatornog okvira. Regulatorne dužnosti tako obuhvaćaju nužne mjere kako bi se osigurala provedba, uključujući nadzor i izvršenje. Ukratko, pozitivna obveza država na temelju materijalnog aspekta članka 2. obuhvaća i dužnost osiguravanja učinkovitog funkcioniranja regulatornog okvira donesenog u svrhu zaštite života (vidi *Kotilainen i drugi protiv Finske*, br. 62439/12, stavak 66., 17. rujna 2020., s daljnjim referencama).

67. Pozitivna obveza na temelju članka 2. mora se tumačiti tako da se primjenjuje u kontekstu bilo koje aktivnosti, javne ili one koja nije javna, kojom se dovodi u pitanje pravo na život. Stoga, u kontekstu aktivnosti koje mogu predstavljati opasnost za život ljudi jer su same po sebi opasne, države su dužne poduzeti razumne mjere kako bi osigurale sigurnost pojedinaca u mjeri u kojoj je to nužno. U tom je pogledu potrebno staviti poseban naglasak na propise usmjerene na posebne značajke dotične aktivnosti, posebice s obzirom na razinu potencijalne opasnosti za živote ljudi. Dotičnim regulatornim mjerama mora se regulirati izdavanje dozvola, uspostava, rad, sigurnost i nadzor aktivnosti te se njima za sve uključene strane mora propisati obvezno poduzimanje praktičnih mjera kako bi se osigurala učinkovita zaštita građana čiji bi životi mogli biti ugroženi zbog opasnosti koje povlače za sobom (ibid., stavak 67., s daljnjim referencama).

68. U kontekstu sigurnosti cestovnog prometa, Sud je smatrao da je sudjelovanje u cestovnom prometu aktivnost koja može dovesti do ozbiljne opasnosti za život osobe. Tijekom godina vožnja je postala strogo uređena aktivnost i uloženo je mnogo napora u poboljšanje sigurnosti cestovnog prometa. Nadalje, sigurnost cestovnog prometa ovisi o mnogo čimbenika, među ostalim o kvaliteti cesta i obuci koju prolaze budući vozači. Iako, s obzirom na opseg pozitivnih propisa i učestalost te aktivnosti u svakodnevnom životu, mnogi danas vožnju ne smatraju aktivnošću koju bi uobičajeno opisali kao osobito opasnu, Sud ne zaboravlja činjenicu da to

može ovisiti, među ostalim, o kvaliteti provedbe zakona iz tog područja. Neovisno o uložnim naporima, prometne nesreće, među ostalim automobilske nesreće, i dalje se događaju i mogu prouzročiti teške tjelesne ozljede i čak gubitak života (vidi gore citirani predmet *Nicolae Virgiliu Tănase*, stavci 146. – 147.).

69. Stoga u kontekstu sigurnosti cestovnog prometa gore navedene pozitivne dužnosti domaćih vlasti podrazumijevaju, prvo, obvezu uspostavljanja odgovarajućeg skupa preventivnih mjera usmjerenih na osiguravanje javne sigurnosti i smanjenje broja prometnih nesreća (vidi gore citirani predmet *Nicolae Virgiliu Tănase*, stavak 135. *in fine*) i, drugo, obvezu osiguravanja učinkovitog funkcioniranja tih mjera u praksi (vidi stavke 65. – 66. ove presude).

70. Međutim, treba naglasiti da se ta pozitivna obveza mora tumačiti na način da vlastima ne nameće prekomjeran teret uvažavajući posebno nepredvidljivost ljudskog ponašanja i operativne odluke koje se moraju donijeti u pogledu prioriteta i resursa. Opseg pozitivnih obveza u određenom kontekstu ovisi o vrstama dotičnih opasnosti i mogućnostima da se te opasnosti umanje. Stoga, ako je država donijela cjelokupan pravni okvir i zakonodavstvo koji su prilagođeni zahtjevima zaštite u određenom kontekstu, pitanja kao što su pogrešna prosudba pojedinog aktera ili nesavjesna koordinacija profesionalaca, bilo u javnom bilo u privatnom sektoru, nisu sama po sebi dostatna da dovedu do odgovornosti države sa stajališta njezine pozitivne obveze na temelju članka 2. (vidi gore citirani predmet *Kotilainen i drugi*, stavci 67. – 68.).

(ii) *Primjena navedenih načela na ovaj predmet*

71. Sud na početku utvrđuje da je središnje pitanje u ovom predmetu navodno manjkavo funkcioniranje mjerodavnog regulatornog okvira o sigurnosti cestovnog prometa i izostanak odgovora na opetovano i uobičajeno nezakonito ponašanje u cestovnom prometu osobe koja je na kraju uzrokovala prometnu nesreću sa smrtnom posljedicom u kojoj je srodnik podnositelja zahtjeva izgubio život. Ovaj se predmet stoga, konkretno, odnosi na tvrdnje o nedostacima u provedbi regulatornog okvira, zbog čega se ovaj predmet razlikuje od drugih predmeta koji se odnose, konkretnije, na materijalnu pozitivnu obvezu poduzimanja preventivnih operativnih mjera kako bi se zaštitio identificirani pojedinac od drugog pojedinca u slučaju postojanja stvarne i neposredne opasnosti za život, što je zaseban aspekt pozitivnih obveza države na temelju članka 2. (vidi gore citirane predmete *Fernandes de Oliveira*, stavak 103.; *Nicolae Virgiliu Tănase*, stavak 136.; i *Kotilainen i drugi*, stavci 69. i 78.).

72. Pitanje je li došlo do propusta države u ispunjavanju njezinih gore navedenih regulatornih dužnosti zahtijeva konkretnu, a ne apstraktnu ocjenu navodnih nedostataka. Uobičajena zadaća Suda nije da preispituje mjerodavno pravo i praksu *in abstracto*, već da utvrdi je li način na koji su

oni primijenjeni ili na koji su utjecali na podnositelja zahtjeva ili preminulu osobu doveo do povrede Konvencije. Stoga puka činjenica da je regulatorni okvir možda manjkav u nekom pogledu nije sama po sebi dovoljna da otvori pitanje na temelju članka 2. Mora se dokazati da je djelovao na štetu pojedinca (vidi gore citirani predmet *Fernandes de Oliveira*, stavak 107.). Štoviše, s obzirom na važnost zaštite koju pruža članak 2., Sud prigovor o gubitku života mora podvrgnuti pažljivom preispitivanju i uzeti u obzir sve relevantne okolnosti predmeta (vidi, među mnogim drugim izvorima prava, *Banel protiv Litve*, br. 14326/11, stavak 67., 18. lipnja 2013.).

73. Sud napominje da hrvatski regulatorni okvir, u mjeri u kojoj je relevantan u ovom predmetu, povrede sigurnosti prometa smatra prekršajima protiv javne dobrobiti koji predstavljaju visoku razinu opće opasnosti za društvo. Za takvo su ponašanje predviđene i prekršajne i kaznene sankcije, kao i mjere opreza privremenog oduzimanja vozačke dozvole ako postoji opasnost da će osumnjičenik ili počinitelj ponoviti to djelo. Mjerodavnim zakonodavstvom predviđena je i mogućnost određivanja obveznog liječenja od ovisnosti počiniteljima koji su djela počinili pod odlučujućim djelovanjem alkohola ili opojnih droga. Nadalje, Zakonom o sigurnosti prometa na cestama predviđena je mogućnost poništenja vozačke dozvole za opetovano kršenje propisa o sigurnosti prometa na cestama (vidi stavke 40., 43. i 45. ove presude).

74. U Vladinu Programu sigurnosti cestovnog prometa navodi se da bi se opasnosti za život i tjelesni integritet sudionika u cestovnom prometu trebale spriječiti. U Programu se kontrola i kažnjavanje vožnje pod utjecajem alkohola i vožnje prevelikom brzinom navode kao učinkovita sredstva za sprječavanje opasnosti za život i tjelesni integritet sudionika u cestovnom prometu (vidi stavke 47. – 48. ove presude). Nadalje, u stručnoj ocjeni sigurnosti cestovnog prometa u Hrvatskoj i djelovanja Programa naglašeno je da je, među ostalim, potrebno učinkovito kažnjavanje prekršaja i kaznenih djela povezanih sa sigurnošću cestovnog prometa kako bi se riješilo pitanje povećanja broja prometnih nesreća (vidi stavak 49. ove presude).

75. S tim u vezi potrebno je istaknuti i da relevantni materijali UN-a i SZO-a ukazuju na nužnost djelotvorne provedbe i izvršenja zakona o sigurnosti cestovnog prometa kao načina smanjenja broja ozljeda i smrtnih ishoda na cestama (vidi stavke 50. – 51. ove presude). Usto, Izjava Europske unije iz Vallette, oslanjajući se na dokumente UN-a i SZO-a, navodi vožnju pod utjecajem alkohola i vožnju prevelikom brzinom kao neke od glavnih uzroka prometnih nesreća koje je potrebno riješiti djelotvornim provođenjem pravila o sigurnosti cestovnog prometa (vidi stavke 52. – 54. ove presude).

76. Sud dodaje da je opće poznato da automobili i druga motorna vozila mogu postati opasnim ako se upotrebljavaju neodgovorno i nepažljivo i da mogu uzrokovati veliku štetu za javnost jer ih značajan dio populacije redovito upotrebljava. Stoga postoji snažan razlog za zaštitu društva od opasnosti u cestovnom prometu (vidi stavak 68. ove presude). Država bi

trebala nastojati spriječiti prometne nesreće tako što će primjenom odgovarajućih odvratajućih i preventivnih mjera osigurati poštovanje relevantnih pravila čiji je cilj smanjiti rizike koji proizlaze iz opasno nepažljivog ili nemarnog ponašanja u cestovnom prometu.

77. Ukratko, uzimajući u obzir gore navedeno, Sud utvrđuje da su relevantnim domaćim pravnim okvirom bile predviđene odgovarajuće preventivne mjere usmjerene na osiguravanje javne sigurnosti i smanjivanje broja prometnih nesreća. Preostaje vidjeti je li taj regulatorni okvir bio djelotvorno primijenjen u praksi (vidi stavak 69. ove presude).

78. Srodnik podnositelja zahtjeva smrtno je stradao u prometnoj nesreći koju je prouzročio D.M. kad je velikom brzinom prošao kroz crveno svjetlo na raskrižju dok je bio pod utjecajem alkohola u tolikoj mjeri da je njegova sposobnost upravljanja vozilom bila značajno smanjena (vidi stavke 7. i 18. – 19. ove presude). Nadležne su vlasti takvo ponašanje smatrale neopreznom vožnjom uz namjerno ili obijesno zanemarivanje sigurnosti drugih osoba koje nadilazi izazivanje prometne nesreće iz pukog nehaja. Drugim riječima, D.M. je bio svjestan rizika koji bi mogao proizaći iz njegova ponašanja i taj je rizik svejedno preuzeo (vidi stavke 22. i 38. ove presude).

79. D.M. je imao dugu povijest kršenja mjerodavnih propisa o sigurnosti prometa na cestama, uključujući vožnju pod utjecajem alkohola, vožnju brzinom većom od dopuštene i nepoštovanje prometnih znakova. U razdoblju prije događaja o kojemu je riječ, od ožujka 2000. do svibnja 2012., D.M. je bio upisan u policijskoj evidenciji trideset i dva puta kao počinitelj raznih prometnih prekršaja. Njegova zadnja osuda odnosila se na prekršaj počinjen u studenome 2010. Ipak, njegova je vozačka dozvola bila privremeno oduzeta dvaput samo na kratko razdoblje: prvi put na tri mjeseca u razdoblju od 2001. do 2002. i drugi put na samo tri dana 2006. godine. Za druga kršenja prometnih propisa kažnjen je malim novčanim kaznama ili na druge načine radom za opće dobro ili samo upozorenjem. Osim toga, obustavljeno je deset prekršajnih postupaka protiv njega zbog nastupa zastare ili zbog nepravilne obrade predmeta od strane policije (vidi stavak 9. ove presude).

80. Otprilike u vrijeme događaja u kojem je srodnik podnositelja zahtjeva izgubio život, protiv D.M. se vodio prekršajni postupak za vožnju pod utjecajem alkohola u listopadu 2010. godine. U prekršajnom nalogu policije izdan je nalog za oduzimanje vozačke dozvole na razdoblje od devet mjeseci. Međutim, nakon što je on taj prekršajni nalog osporio pred prekršajnim sudom, nema naznaka da je sud razmotrio oduzimanje njegove vozačke dozvole do završetka suđenja (vidi stavak 43. ove presude). Treba istaknuti i da je sud u prvostupanjskoj presudi u tom postupku donesenoj 1. lipnja 2011. pogrešno utvrdio da D.M. nije bio prethodno kažnjavan i stoga je smatrao da je novčana kazna dovoljna sankcija bez potrebe za oduzimanjem njegove vozačke dozvole. Nakon što je povodom žalbe ta presuda ukinuta, postupak se završio tek u prosincu 2013. nakon što je donesena nova presuda

prekršajnog suda i nakon što je D.M. već platio novčanu kaznu (vidi stavke 13. – 15. ove presude).

81. S obzirom na D.M.-ovu dugu povijest različitih kršenja propisa o sigurnosti prometa na cestama, vlasti su ga opravdano mogle smatrati višestrukim recidivistom. Unatoč tome, vozačka dozvola oduzeta mu je tek dvaput na kratko vrijeme u razdoblju od 2001. do 2002. te 2006. godine (vidi stavak 79. ove presude). Doista, u vrijeme dotičnog događaja D.M. je bio u posjedu valjane vozačke dozvole zahvaljujući kojoj je mogao sudjelovati u cestovnom prometu (vidi stavak 8. ove presude). S tim u vezi, naznaka nedostatka dužne pažnje na strani domaćih vlasti u odgovoru na D.M.-ovo nezakonito ponašanje vidljiva je u načinu na koji je nadležni prekršajni sud odgovorio na pitanje je li D.M. prethodno osuđivan za prekršaje, pri čemu je pogrešno utvrdio da D.M. nije osuđivan za takve prekršaje i da mu stoga nije potrebno oduzeti vozačku dozvolu (vidi stavak 80. ove presude).

82. Još jedan bitan pokazatelj nedostataka u primjeni mjerodavnih mehanizama u svrhu odgovora na D.M.-ovo nezakonito postupanje jest činjenica da su domaće vlasti dopustile da deset različitih prekršajnih postupaka protiv njega bude obustavljeno zbog nastupa zastare ili nepravilne obrade predmeta (usporedi predmet *Remetin protiv Hrvatske*, br. 29525/10, stavak 99., 11. prosinca 2012.). Isto tako, domaće vlasti nastavile su izricati male novčane kazne i druge alternativne sankcije D.M.-u koje očito nisu imale odvraćajući učinak i nisu osigurale da se D.M. ponaša u skladu s mjerodavnim prometnim propisima.

83. Iako domaće vlasti jesu primijenile određene mjere protiv D.M.-a, nisu provele sveobuhvatan i integriran pristup primjene učinkovitih odvraćajućih i preventivnih mjera kako bi zaustavile njegovo kontinuirano teško kršenje propisa o sigurnosti prometa na cestama. Takav bi pristup zahtijevao primjenu mjera čija bi primarna uloga bila smanjiti čimbenike rizika za sigurnost cestovnog prometa, primjerice, poništavanjem njegove vozačke dozvole ili oduzimanjem vozačke dozvole na duže razdoblje, određivanjem ponovnog osposobljavanja za vožnju, liječenjem od ovisnosti i, kad je to primjereno, primjenom strožih i odvraćajućih sankcija za njegovo ponašanje. Primjena takvih mjera bila bi u skladu s mehanizmima koji su uspostavljeni u mjerodavnom domaćem regulatornom okviru i gore navedenim standardima koje je Vlada podržala u svojem Programu sigurnosti cestovnog prometa, kao i onima navedenima u relevantnim međunarodnim materijalima, a čiji je cilj osigurati javnu sigurnost i smanjiti broj prometnih nesreća (vidi stavke 73. – 76. ove presude).

84. D.M.-ovo ustrajno nezakonito ponašanje i kršenje propisa o sigurnosti prometa na cestama konačno je dovelo do izazivanja prometne nesreće sa smrtnom posljedicom u kojoj je smrtno stradao srodnik podnositelja zahtjeva. Iako Sud ne može nagađati bi li se događaji odvili drugačije da su vlasti postupile na drugačiji način i osigurale da se mjerodavni regulatorni okvir djelotvorno primijeni u praksi u odnosu na D.M.-ovo opetovano nezakonito

postupanje, relevantni test na temelju članka 2. ne može zahtijevati da se dokaže da do smrti ne bi došlo „da nije bilo” propusta ili previda vlasti (vidi, *mutatis mutandis*, *Bljakaj i drugi protiv Hrvatske*, br. 74448/12, stavak 124., 18. rujna 2014.). Umjesto toga, da bi došlo do odgovornosti države na temelju članka 2., važno je i dostatno pokazati da su nedostaci u primjeni mjerodavnog regulatornog okvira bili na štetu pojedinca (vidi stavak 72. ove presude).

85. S tim u vezi Sud naglašava da njegova zadaća nije utvrditi kako su određene mjere iz domaćeg pravnog poretka trebale biti primijenjene u praksi u odnosu na D.M.-ovo opetovano nezakonito ponašanje u cestovnom prometu koje je na kraju dovelo do smrti srodnika podnositelja zahtjeva. Sudu je dostatno utvrditi da su gore navedeni višestruki propusti domaćih vlasti na različitim razinama da primijene odgovarajuće mjere protiv D.M.-ova kontinuiranog nezakonitog ponašanja i time osiguraju učinkovito funkcioniranje u praksi preventivnih mjera usmjerenih na osiguravanje javne sigurnosti i smanjenje broja prometnih nesreća nadilazili puku nesavjesnu koordinaciju ili propuste; stoga su ti propusti doveli do odgovornosti države sa stajališta njezine pozitivne obveze na temelju članka 2. (vidi stavke 69. – 70. ove presude).

86. Sud stoga utvrđuje da je došlo do povrede materijalnog aspekta (pozitivnih obveza) članka 2. Konvencije.

(b) Proceduralni aspekt članka 2.

(i) Opća načela

87. Pozitivne obveze na temelju članka 2. obuhvaćaju i postupovnu pozitivnu obvezu uspostavljanja djelotvornog neovisnog pravosudnog sustava koji će rješavati pitanja kršenja propisa o sigurnosti prometa na cestama koja ugrožavaju pravo na život. Taj sustav može se razlikovati ovisno o okolnostima. Međutim, trebao bi biti takav da se mogu brzo utvrditi činjenice, da se može držati one koji su pogriješili odgovornima i da se omogućiti odgovarajuće obeštećenje žrtvi (vidi gore citirani predmet *Nicolae Virgiliu Tănase*, stavci 137. i 157., s daljnjim referencama).

88. Ta postupovna obveza ne ovisi o tome hoće li se u konačnici utvrditi da je država odgovorna za smrt na temelju materijalnog aspekta, već predstavlja zasebnu i autonomnu dužnost (vidi *Šilih protiv Slovenije* [VV], br. 71463/01, stavci 156. i 159., 9. travnja 2009.). Podrazumijeva konkretno obvezu provedbe učinkovite službene istrage u slučaju smrti pojedinaca uslijed uporabe sile, no može se proširiti i na nesreće, posebice prometne nesreće (vidi gore citirani predmet *Nicolae Virgiliu Tănase*, stavak 138., i ondje citirane predmete). S tim u vezi, u predmetu *Nicolae Virgiliu Tănase* (stavci 158. – 171.) Sud je iznio sljedeća načela:

(i) Oblik istrage koja proizlazi iz te obveze razlikuje se ovisno o prirodi miješanja u pravo na život. Članak 2. može, a u određenim okolnostima mora,

uključivati pribjegavanje kaznenom pravu. Na primjer, kaznena istraga općenito je nužna u slučaju namjernog prouzročenja smrti;

(ii) U predmetima koji se odnose na nenamjerno prouzročenje smrti, obveza uspostavljanja djelotvornog pravnog sustava bit će ispunjena ako pravni sustav žrtvama (ili njihovim najbližim srodnicima) osigurava pravno sredstvo pred građanskim sudovima, bilo zasebno, bilo u vezi s nekim pravnim sredstvom pred kaznenim sudovima, koje im omogućava da ishode utvrđenje odgovornosti i primjereno građanskopravno obeštećenje;

(iii) Međutim, čak i u predmetima u kojima je došlo do nenamjernog miješanja u pravo na život ili tjelesni integritet mogu postojati iznimne okolnosti u kojima je provedba djelotvorne kaznene istrage nužna da bi se ispunila postupovna obveza iz članka 2. Takve okolnosti mogu nastupiti, na primjer, u slučaju navodnog voljnog i nesmotrenog zanemarivanja vlastitih zakonskih dužnosti iz mjerodavnog zakonodavstva od strane privatne osobe;

(iv) Kada je kaznena istraga potrebna, vrsta istrage koja će postići svrhe osiguranja djelotvorne provedbe domaćeg zakonodavstva kojim se štiti pravo na život i utvrđivanja odgovornosti odgovornih osoba može se razlikovati ovisno o okolnostima. U svakom slučaju postupovna obveza neće biti zadovoljena ako zaštita koju pruža domaće pravo postoji samo u teoriji: iznad svega, mora biti djelotvorna i u praksi. To nije obveza rezultata, već isključivo sredstva. Stoga, puka činjenica da je postupak nepovoljno okončan za žrtvu (ili najbližeg srodnika) ne znači sama po sebi da tužena država nije ispunila svoje pozitivne obveze iz članka 2.;

(v) Ispunjenje procesne pretpostavke iz članka 2. ocjenjuje se na temelju nekoliko ključnih parametara, kao što su primjerenost, temeljitost, brzina i razumna žurnost, neovisnost, učinkovito sudjelovanje žrtve i dostatna kontrola javnosti. Riječ je o kriterijima koji zajedno omogućuju ocjenjivanje stupnja učinkovitosti istrage. Sva pitanja moraju se ocijeniti upravo u odnosu na tu svrhu učinkovite istrage.

89. Kad je riječ o sudjelovanju žrtve (ili najbližeg srodnika) u postupku, posebice, Sud ponavlja da istraga mora biti dostupna obitelji žrtve u onoj mjeri u kojoj je to nužno za zaštitu njihovih legitimnih interesa. Nadalje, članak 2. ne nameće obvezu istražnim vlastima da ispune svaki zahtjev za određenom istražnom mjerom koji srodnik podnese u tijeku istrage (vidi *Giuliani i Gaggio protiv Italije* [VV], br. 23458/02, stavci 303. – 304., ECHR 2011 (izvadci)).

90. Procesne pretpostavke članka 2. nisu ograničene na fazu službene istrage. Ako je službena istraga dovela do pokretanja postupka pred nacionalnim sudovima, postupak u cjelini, među ostalim njegova raspravna faza, mora zadovoljiti pretpostavke pozitivne obveze zaštite prava na život zakonskim putem (vidi, među mnogim drugim izvorima prava, *Öneryıldız protiv Turske* [VV], br. 48939/99, stavak 95., ECHR 2004-XII, i gore citirani predmet *Bajić*, stavak 89.). U tom pogledu, domaći sudovi ni u kojem slučaju ne bi trebali biti spremni dozvoliti da kaznena djela koja ugrožavaju život

prođu nekažnjeno. Zadaća Suda stoga se sastoji od preispitivanja toga može li se i u kojoj mjeri smatrati da su sudovi, prilikom donošenja svojeg zaključka, predmet podvrgnuli pažljivom ispitivanju kako to zahtijeva članak 2. Konvencije kako odvrćući učinak uspostavljenog pravosudnog sustava i značaj uloge koju taj sustav mora imati u sprječavanju povreda prava na život ne bi bili narušeni (vidi, na primjer, *Armani Da Silva protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], br. 5878/08, stavak 239., ECHR 2016, s daljnjim referencama).

91. Štoviše, Sud je protumačio članak 2. Konvencije na način da se tim člankom državama nameće obveza izvršavanja svojih pravomoćnih presuda bez nepotrebnog odlaganja. To je stoga jer se izvršenje kazne izrečene u kontekstu prava na život mora smatrati sastavnim dijelom postupovne obveze države na temelju članka 2. (vidi *Kitanovska Stanojkovic i drugi protiv bivše jugoslavenske republike Makedonije*, br. 2319/14, stavak 32., 13. listopada 2016.; *Minneker i Engrand protiv Belgije* (odl.), br. 45870/12, stavak 26., 7. veljače 2017.; i *Makuchyan i Minasyan protiv Azerbajdžana i Mađarske*, br. 17247/13, stavak 50., 26. svibnja 2020.).

(ii) *Primjena navedenih načela na ovaj predmet*

92. Kao što je već navedeno, domaće su vlasti D.M.-ovo ponašanje koje je uzrokovalo prometnu nesreću koja je dovela do smrti srodnika podnositelja zahtjeva okarakterizirali kao neopreznu vožnju uz namjerno ili obijesno zanemarivanje sigurnosti drugih osoba i nepoštovanje propisa o sigurnosti prometa na cestama koje nadilazi izazivanje prometne nesreće iz pukog nehaja (vidi stavak 78. ove presude). Prema domaćem pravnom okviru, takvo se ponašanje smatra namjernim kaznenim djelom izazivanja prometne nesreće kojim je prouzročena smrt, što zahtijeva pribjegavanje kaznenom pravu i izricanje kazne zatvora (vidi stavke 38. – 39. ove presude). Vlada nije tvrdila da se pitanje moglo učinkovito rješavati izvan okvira kaznenog postupka.

93. Ovaj se predmet stoga razlikuje od predmeta koji se odnose na smrtnu slučajevu prouzročene prometnim nesrećama u kojima se radi o nehaju, a u kojima se okvir građanskih pravnih sredstava može smatrati primjerenim i dostatnim (vidi stavak 88. točku (ii) ove presude). Umjesto toga, ovaj se predmet odnosi na situaciju koja, kako je Sud objasnio u svojoj sudskoj praksi, zahtijeva pribjegavanje mehanizmima u okviru kaznenog prava (vidi stavak 88. točku (iii) ove presude).

94. Sud napominje da je odmah nakon predmetnog događaja policija provela očevid (vidi stavak 8. ove presude). Državno odvjetništvo odmah je započelo istragu tijekom koje je ispitan niz svjedoka i određena su forenzička vještačenja (vidi stavke 16. – 19. ove presude). Na temelju dokaza prikupljenih tijekom istrage, Državno odvjetništvo podiglo je optužnicu protiv D.M.-a pred Općinskim sudom 31. srpnja 2012. zbog izazivanja prometne nesreće sa smrtnom posljedicom. Prvostupanjska presuda donesena

je u prosincu 2012., a Županijski sud istu je potvrdio u svibnju 2013. (vidi stavke 22., 26. i 29. ove presude). Nadalje, podnositeljima zahtjeva pružena je dostatna mogućnost da sudjeluju u postupku i iznose svoje tvrdnje u vezi s predmetom (vidi stavke 21. i 28. ove presude).

95. U tim okolnostima Sud ne može zaključiti da vlasti nisu ozbiljno pokušale utvrditi što se dogodilo. Štoviše, Sud ne vidi nedostatke u načinu na koji su poduzeti relevantni postupovni koraci nakon događaja ili u načinu na koji su podnositelji zahtjeva sudjelovali u postupku, a koji bi doveli u pitanje poštovanje postupovne obveze iz članka 2. od strane domaćih vlasti. Potrebno je napomenuti i da prigovori podnositelja zahtjeva o neobjektivnosti nekih od sudaca nisu potkrijepljeni ni osnovani.

96. Međutim, kako su ustvrdili podnositelji, ovaj se predmet odnosi i na neprimjerenost kazne izrečene D.M.-u zbog toga što je prouzročio smrt njihova srodnika i na odgodu izvršavanja te kazne.

97. S tim u vezi, zadaća Suda nije utvrditi jesu li domaći sudovi pravilno primijenili domaće kazneno pravo; predmet ovog postupka nije pojedinačna kaznena odgovornost, već odgovornost države na temelju Konvencije. Ne postoji apsolutna obveza da svi kazneni progoni završe osudom ili određenom kaznom. Sud domaćim sudovima mora priznati značajnu slobodu u izboru odgovarajućih mjera, ali istovremeno mora zadržati i određene ovlasti preispitivanja, kao i ovlast interveniranja u predmete u kojima je prisutan očiti nesrazmjer između težine djela i izrečene kazne (vidi *A. protiv Hrvatske*, br. 55164/08, stavak 66., 14. listopada 2010., s daljnjim referencama; vidi i gore citirani predmet *Armani Da Silva*, stavak 238.).

98. Sud napominje da je Kaznenim zakonom domaćim sudovima bila pružena mogućnost izricanja kazne zatvora u trajanju od tri do deset godina (vidi stavak 38. ove presude). Međutim, Općinski se sud odlučio pozvati na mogućnost izricanja kazne manje od najmanje zakonski propisane kazne, a koja mogućnost je predviđena mjerodavnim domaćim pravom (vidi stavak 41. ove presude), te mu je izrekao kaznu zatvora u trajanju od dvije godine. D.M. je u konačnici uvjetno otpušten nakon što je izdržao približno četrnaest mjeseci izrečene kazne zatvora (vidi stavke 32. – 33. ove presude).

99. Bez namjere miješanja u odabir mjera kažnjavanja koje su domaći sudovi primijenili protiv D.M.-a i bez namjere prosuđivanja razmjernosti tih mjera u odnosu na kazneno djelo, Sud mora primijetiti da Općinski sud u svojoj ocjeni, kada je uzimao u obzir činjenicu da D.M. nije bio prethodno kazneno osuđivan (vidi stavak 27. ove presude), nije uputio na činjenicu da je prema dostupnoj evidenciji D.M. nekoliko puta novčano kažnjen u prekršajnim postupcima (vidi stavak 10. ove presude). Nadalje, Sud mora primijetiti da je pozivanje Općinskog suda na činjenicu da je prije predmetnog kaznenog djela D.M.-ovo ponašanje bilo u skladu sa zakonom u potpunoj suprotnosti s njegovim prethodnim ponašanjem u svojstvu vozača (vidi stavke 9. – 15. ove presude). S obzirom na to, čini se da se izricanje

D.M.-u kazne manje od najmanje zakonske mjere nije odvalo uz prethodno preispitivanje svih relevantnih okolnosti povezanih s predmetom.

100. Nadalje se napominje da je mjerodavnim domaćim pravom predviđeno da se postupku izvršavanja kazne zatvora pristupa žurno i da se izvršavanje kazne zatvora može odgoditi samo u izvanrednim okolnostima (vidi stavak 46. ove presude). Iz činjenica predmeta nije potpuno jasno zašto je izvršenje D.M.-ove kazne zatvora bilo odgođeno za jednu godinu nakon pravomoćnosti (usporedi, suprotno tome, *Zoltai protiv Mađarske i Irske* (odl.), br. 61946/12, stavci 31. – 32., 29. rujna 2015.). S tim u vezi Sud posebno napominje da su podnositelji morali više puta prigovoriti neizvršavanju D.M.-ove kazne zatvora (vidi stavak 31. ove presude).

101. U tim se okolnostima ne može smatrati da su domaće vlasti pokazale potrebnu revnost u izvršavanju kazne zatvora u odnosu na D.M.-a. Gore navedena jednogodišnja odgoda ne može se smatrati razumnom. Prema tome, takvo neopravdano odgađanje izvršavanja presude protiv D.M.-a nije bilo u skladu s obvezom države iz članka 2. da izvrši pravomoćne presude kaznenog suda bez nepotrebnog odlaganja (vidi stavak 91. ove presude).

102. Imajući na umu gore navedeno, iako smatra da svaki od utvrđenih nedostataka u odgovoru domaćih vlasti na D.M.-ovo nezakonito ponašanje ne mora nužno zasebno i sam po sebi dovoditi u pitanje ispunjavanje obveza iz članka 2. od strane domaćih vlasti, Sud utvrđuje da zajednički ti nedostaci ukazuju na to da se domaći regulatorni okvir o sigurnosti cestovnog prometa kako je primijenjen u ovome predmetu nije pokazao ni približno strogim i da nije imao odvrćajući učinak kojim se moglo osigurati učinkovito sprječavanje nezakonitih radnji kao što su one kojima su prigovorili podnositelji zahtjeva. Štoviše, ne može se reći da je takvo ponašanje domaćih vlasti moglo osigurati povjerenje javnosti u njihovo pridržavanje vladavine prava i njihovu sposobnost da spriječe svaki dojam toleriranja nezakonitih radnji.

103. Sud stoga utvrđuje da je došlo do povrede proceduralnog aspekta članka 2. Konvencije.

II. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

104. Člankom 41. Konvencije propisano je:

„Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci.”

A. Šteta

105. Podnositelji zahtjeva potraživali su 15.000,00 eura (EUR) svaki na ime naknade nematerijalne štete.

106. Vlada je smatrala da su potraživanja podnositelja pretjerana i nepotkrijepljena.

107. Imajući u vidu sve okolnosti ovog predmeta, Sud prihvaća da su podnositelji zahtjeva pretrpjeli nematerijalnu štetu koja se ne može nadoknaditi samo utvrđivanjem povrede. Procjenjujući na pravičnoj osnovi, Sud podnositeljima zahtjeva zajednički dosuđuje 26.000,00 eura (EUR) na ime naknade nematerijalne štete, uz sve poreze koji bi im se mogli zaračunati.

B. Troškovi i izdaci

108. Podnositelji zahtjeva potraživali su i 34.375,00 hrvatskih kuna na ime troškova i izdataka nastalih pred ovim Sudom.

109. Vlada je smatrala da je potraživanje podnositelja pretjerano i nepotkrijepljeno.

110. Prema sudskoj praksi Suda podnositelj zahtjeva ima pravo na naknadu troškova i izdataka samo ako je dokazano da su stvarno i nužno nastali i bili razumni glede iznosa. U ovome predmetu, uzimajući u obzir dokumente koje ima u posjedu i prethodno navedene kriterije, Sud smatra razumnim dosuditi iznos od 4.540,00 eura na ime troškova i izdataka nastalih u postupku pred Sudom, uvećan za sve poreze koji bi mogli biti zaračunati.

C. Zatezna kamata

111. Sud smatra primjerenim da se stopa zatezne kamate temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke uvećanoj za tri postotna boda.

IZ TIH RAZLOGA SUD

1. *utvrđuje* jednoglasno da je zahtjev dopušten;
2. *presuđuje*, sa šest glasova prema jednom, da je došlo do povrede materijalnog aspekta (pozitivne obveze) članka 2. Konvencije;
3. *presuđuje*, sa šest glasova prema jednom, da je došlo do povrede proceduralnog aspekta članka 2. Konvencije;
4. *presuđuje*, sa šest glasova prema jednom,
 - (a) da tužena država treba isplatiti podnositeljima zahtjeva, u roku od tri mjeseca od datuma kada presuda postane pravomoćna, na temelju članka 44. stavka 2. Konvencije, sljedeće iznose koje je potrebno preračunati u valutu tužene države prema tečaju važećem na dan isplate:

PRESUDA SMILJANIĆ protiv HRVATSKE

- (i) 26.000,00 EUR (dvadeset šest tisuća eura) zajednički na ime naknade nematerijalne štete uvećano za sve poreze koji bi se mogli zaračunati;
 - (ii) 4.540,00 EUR (četiri tisuće petsto četrdeset eura) zajednički na ime naknade troškova i izdataka, uvećano za sve poreze koji bi se mogli zaračunati podnositeljima zahtjeva;
 - (b) da se od protoka prethodno navedena tri mjeseca do namirenja plaća obična kamata koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećanoj za tri postotna boda;
5. odbija, jednoglasno, preostali dio zahtjeva podnositelja za pravednu naknadu.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 25. ožujka 2021. u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

Renata Degener
Tajnica

Krzysztof Wojtyczek
Predsjednik

U skladu s člankom 45. stavkom 2. Konvencije i pravilom 74. stavkom 2. Poslovnika Suda, izdvojeno mišljenje suca Krzysztofa Wojtyczeka prilaže se ovoj presudi.

K.W.O.
R.D.

SUPROTSTAVLJENO MIŠLJENJE SUCA WOJTYCZEKA

1. Uz dužno poštovanje, ne slažem se s mišljenjem većine da je tužena država povrijedila konvencijska prava podnositelja zahtjeva.

Ovaj predmet uvodi važnu novost u sudsku praksu: većina utvrđuje povredu konvencijskih prava podnositelja zahtjeva koja se sastoji od činjenice da tužena država nije primijenila preventivna ograničenja na različita konvencijska prava pojedinačno identificirane osobe (D.M.-a) koja nije bila „pod kontrolom tijela vlasti”. U presudi su zanemarena pravila tumačenja utvrđena u sudskoj praksi Suda. Njome se otvaraju ozbiljna postupovna pitanja. Usto, njome se pobija presuda Velikog vijeća u predmetu *Nicolae Virgiliu Tănase protiv Rumunjske* ([VV], br. 41720/13, 25. lipnja 2019.).

1. Tumačenje Konvencije

2. Vladavina prava nije moguća bez dovoljno koherentnog i potpunog sustava jasnih i preciznih metapravila. Na temelju načela međunarodne vladavine prava, ocjena bilo kojeg međunarodnog predmeta u kojem se otvaraju pitanja tumačenja trebala bi započeti utvrđivanjem relevantnih pravila tumačenja međunarodnih ugovora, a sudska bi odluka trebala opravdati odabire u tumačenju na temelju primjenjivih uputa o tumačenju.

U ovom se predmetu otvaraju ozbiljna pitanja koja utječu na tumačenje Konvencije. Odnose se i na postupak pred Sudom i na sadržaj predmetnih prava. Sud je izložio upute za tumačenje Konvencije, *inter alia*, u predmetu *Magyar Helsinki Bizottság protiv Mađarske* ([VV], br. 18030/11, stavci 118. – 125., 8. studenoga 2016.), i nedavno ih je sažeo u predmetu *Slovenija protiv Hrvatske* ((odl.) [VV], br. 54155/16, stavak 60., 18. studenoga 2020.). Treba naglasiti da se Sud općenito, prilikom rješavanja novih pitanja tumačenja, veoma rijetko poziva na vlastite presude i odluke u kojima se navode načela tumačenja Konvencije. Umjesto toga, poziva se na vlastite presude i odluke koje se odnose na pitanja materijalnog prava. Izjave o pravnim metapравilima ne shvaćaju se jednako ozbiljno. Taj selektivni pristup („pobiranje vrhnja”) u odnosu na postojeću sudsku praksu teško je pravno objasniti. U svakom slučaju, Sud upute o tumačenju koje se navode u ranijoj sudskoj praksi obično ne smatra smjernicama za buduće predmete. Čini se da i Veliko vijeće i vijeća smatraju da imaju potpunu slobodu prešutno zanemariti te upute. Zbog toga niz metapravila u konvencijskom mehanizmu nije sustav, već *bric-à-brac* (usporedi naslov sljedećeg članka: J. Combacau, „Le droit international : bric-à-brac ou système ?”, *Archives de philosophie du droit*, vol. 31 (1986.), str. 85. – 105.) ili komplet za one koji rade po načelu „sam svoj majstor”

3. Nadalje, ovdje bih istaknuo stavove iz suprotstavljenog mišljenja koje smo iznijeli sudac Pejchal i ja u prilogu presudi u predmetu *Ćwik protiv Poljske* (br. 31454/10, 5. studenoga 2020.):

„Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ne može se primjenjivati u pravnome vakuumu, već se mora tumačiti i primjenjivati u kontekstu drugih izvora prava koji uključuju, *inter alia*, mjerodavne međunarodne ugovore između visokih ugovornih stranki, međunarodno običajno pravo i opće priznata opća pravna načela (vidi izvore međunarodnog prava navedene u članku 39. stavku 1. točkama od (a) do (c) Statuta Međunarodnog suda pravde (ICJ)). Pri tumačenju bi također trebalo propisno uzeti u obzir posebno sudske odluke međunarodnih i nacionalnih sudova i učenja najkvalificiranijih autora iz različitih država kao podredna sredstva za utvrđivanje pravnih pravila (vidi članak 39. stavak 1. točku (d) Statuta Međunarodnog suda pravde). Osim toga, relevantni izvori mogu biti i pravno obvezujuće rezolucije međunarodnih organizacija kao i instrumenti neobvezujućeg prava (*soft law*), počevši od Opće deklaracije o ljudskim pravima, koja se izrijekom navodi u uvodnim izjavama Konvencije.”

Sud bi također trebao propisno uzeti u obzir, *inter alia*, opće priznata opća pravna načela. S obzirom na činjenicu da vođenje postupka nije potpuno uređeno u Konvenciji i Poslovniku Suda i da su brojna postupovna pitanja i dalje otvorena, opća pravna načela posebno su relevantna za vođenje postupka pred Sudom. Ta načela uključuju, *inter alia*, pravo na saslušanje, jednakost stranaka u postupku i načelo *res judicata* (u pogledu tih pitanja vidi, na primjer, C. Brown, *A Common Law of International Adjudication*, Oxford, Oxford University Press, 2007., str. 53. – 55.). Opća načela poštenog suđenja (postupovna prava) trebala bi voditi Sud u njegovu tumačenju detaljnih postupovnih odredbi i po potrebi bi trebala pomoći ispuniti praznine u pravu.

4. U ovom predmetu Sud je odlučivao o značenju konvencijskih odredbi i previdio je činjenicu da postoje pravila tumačenja međunarodnih ugovora i da su ona obvezujuća za Sud. U pogledu postupovnih pitanja, Sud je previdio relevantni izvor prava, odnosno opće priznata načela poštenog suđenja. U pogledu materijalnih pitanja, Sud se poziva (vidi stavke 50. – 54., 75. i 83. ove presude) na dokumente o politikama i druge dokumente koje su objavili Ujedinjeni narodi (dokument iz 2010.), Europska unija (dokumenti iz 2010. i 2017.) i Svjetska zdravstvena organizacija (dokument iz 2015. koji je objavljen u listopadu 2015.) kao da ne postoje čvrsti pravni argumenti na temelju primjenjivih pravila tumačenja koja su kodificirana u Bečkoj konvenciji o pravu međunarodnih ugovora i koja je Sud kontekstualizirao u gore citiranom predmetu *Magyar Helsinki Bizottság*. Dokumenti o politikama Ujedinjenih naroda, Europske unije i Svjetske zdravstvene organizacije nisu čak ni materijali neobvezujućeg prava (*soft law*), nisu dio naknadne prakse ugovornih stranki na temelju Konvencije i ne čine se relevantnim za potrebe tumačenja Konvencije. Ipak, ne samo da se većina poziva na te dokumente kao na mjerodavne međunarodne materijale već ih i uzima u obzir, u dijelu obrazloženja nazvanom „Primjena navedenih načela na ovaj predmet”, prilikom utvrđivanja točnog opsega obveza visokih ugovornih stranki te ih

implicitno pretvara u – neobičan – izvor međunarodnog prava (vidi stavke 75. i 83. ove presude).

5. Iako relevantne okolnosti na temelju proceduralnog aspekta članka 2. obuhvaćaju razdoblje od 7. srpnja 2012. do 31. srpnja 2015., pitanje na koje je bilo potrebno odgovoriti na temelju materijalnog aspekta članka 2. u ovom predmetu bilo je je li tužena država počinila međunarodno protupravne radnje (ili propuste) kojima je povrijeđena Konvencija, kako je ona tumačena u relevantno vrijeme, u razdoblju koje je završilo 7. srpnja 2012. Zašto su dokumenti objavljeni u listopadu 2015. godine te 2017. godine relevantni za utvrđivanje opsega materijalnih obveza tužene države u razdoblju koje je završilo 7. srpnja 2012.? Nadalje, zašto bi politike EU-a bile relevantne za tumačenje međunarodnog ugovora čije su ugovorne stranke države koje nisu članice EU-a? Zašto je gore navedeni dokument EU-a iz 2010. godine mjerodavan ako je Hrvatska pristupila Europskoj uniji tek 1. srpnja 2013.?

2. Pitanje poštenog suđenja

6. Većina se tijekom ocjenjivanja predmeta odlučila usredotočiti na opasnost D.M.-a i rizik koji je predstavljao za druge osobe. Još u fazi obavještanja o predmetu Sud je izdao sljedeći zahtjev:

„Od Vlade se traži da dostavi dva primjerka relevantnih dokumenata koji se odnose na predmet podnositelja zahtjeva. Konkretno, od nje se traže informacije o primijenjenim mjerama i o ishodima relevantnih postupaka koji se odnose na trideset i pet prometnih prekršaja upisanih u policijskoj evidenciji u odnosu na D.M.-a.”

U obrazloženju je osam stavaka (stavci 78. – 85.) posvećeno analiziranju D.M.-ova ponašanja i ocjenjivanju rizika koji je on predstavljao za druge. U njemu se nadalje izražava stav da je došlo do propusta vlasti da „primijene odgovarajuće mjere protiv D.M.-ova kontinuiranog nezakonitog ponašanja” (stavak 85.). Većina je konkretno zagovarala sljedeća ograničenja D.M.-ovih prava (stavak 83.):

„Iako domaće vlasti jesu primijenile određene mjere protiv D.M.-a, nisu provele sveobuhvatan i integriran pristup primjene učinkovitih odvraćajućih i preventivnih mjera kako bi zaustavile njegovo kontinuirano teško kršenje propisa o sigurnosti prometa na cestama. Takav bi pristup zahtijevao primjenu mjera čija bi primarna uloga bila smanjiti čimbenike rizika za sigurnost cestovnog prometa, primjerice, poništavanjem njegove vozačke dozvole ili oduzimanjem vozačke dozvole na duže razdoblje, određivanjem ponovnog osposobljavanja za vožnju, liječenjem od ovisnosti i, kad je to primjereno, primjenom strožih i odvraćajućih sankcija za njegovo ponašanje.”

Pristup koji je primijenila većina glavnu važnost pridaje pitanju je li tužena država dovoljno ograničila D.M.-ova prava. Neobično je da Sud u presudi na takav način izdvoji određenu osobu kao izvor opasnosti za sigurnost javnosti. Predmet podnositelja zahtjeva pretvoren je u D.M.-ov predmet.

7. U presudi se otvaraju i pitanja u vezi s njezinim izvršenjem. Na temelju članka 30. Članaka o odgovornosti države za međunarodno protupravne čine (na koje se poziva u, *inter alia*, predmetu *Ilgar Mammadov protiv Azerbajdžana* (postupak zbog neispunjena obveza) [VV], br. 15172/13, 29. svibnja 2019., stavci 84. i 162.), država odgovorna za međunarodno protupravan čin ima obvezu obustaviti taj čin, ako je on u tijeku, i ponuditi odgovarajuća osiguranja i jamstva da se taj čin neće ponoviti, ako to zahtijevaju okolnosti. Pravilo 6. stavak 2. točka (b) Pravila Odbora ministara za nadzor izvršenja presuda i uvjeta prijateljskih rješenja od Odbora ministara zahtijeva da ispita, *inter alia*, jesu li poduzete pojedinačne mjere radi osiguranja prestanka povrede i jesu li donesene opće mjere radi sprječavanja novih povreda sličnih onoj ili onima koje su utvrđene ili radi prestanka povreda koje traju. Te se odredbe mogu protumačiti kao obveza okončanja situacije u kojoj D.M. nastavlja predstavljati opasnost za sigurnost javnosti (usporedi, posebno, stavke 83. i 85. obrazloženja u kojima se naglašava kontinuirana priroda situacije). Neovisno o pristupu koji Odbor ministara u konačnici usvoji u fazi izvršenja, presuda protiv tužene države u kojoj je utvrđeno da je ista propustila ograničiti D.M.-ova prava poziv je vlastima da nastave pažljivo ispitivati D.M.-ovo ponašanje u budućnosti i istome će biti teško izbjeći tu povećanu pažnju različitih domaćih tijela vlasti. U presudi Suda utvrđuju se činjenice i daju preporuke u odnosu na D.M.-a koje mogu biti relevantne u budućim domaćim postupcima. Neupitno je da presuda Suda ima značajan utjecaj na D.M.-ova prava i interese.

8. Jedno od najvažnijih načela poštenog suđenja zahtijeva da u slučaju donošenja odluke koja utječe na prava ili pravno zaštićene interese osobe tu osobu ili stranku treba prethodno saslušati. *Qui statuit aliquid parte inaudita altera, aequum licet statuerit, haud aequus fuit* (Seneka, *Medeja*; usporedi moje izdvojeno mišljenje priloženo presudi u predmetu *Bochan protiv Ukrajine* (br. 2) [VV], br. 22251/08, ECHR 2015, točka 7.). Kao što je gore navedeno, pravo na saslušanje opće je priznato opće pravno načelo. Također se radi o sastavnici međunarodne vladavine prava.

Unatoč tome Sud nije poštovao D.M.-ovo pravo na saslušanje. Naravno, postoje brojni mogući protuargumenti. To da je opseg predmeta pred Sudom tehnički ograničen na spor između podnositelja zahtjeva i tužene države i ne obuhvaća ni spor između podnositelja zahtjeva i D.M.-a ni spor između D.M.-a i tužene države. To da je tužena Vlada iznijela D.M.-ovu obranu i da se njezinim tvrdnjama ne može dodati ništa razumno. To da D.M.-a nije moguće braniti. To da su u svakom slučaju sve relevantne okolnosti predmeta očite i da su utvrđene izvan svake sumnje. To da presude Suda nemaju izravan učinak i da u fazi izvršenja postoji široka sloboda procjene, pa će stoga D.M. ipak imati priliku iznijeti svoju obranu, ako je to potrebno, u toj sljedećoj fazi. To da na temelju članka 36. Konvencije Sud nije obvezan pozvati privatne treće strane da podnesu očitovanje čak i ako imaju očit interes za ishod postupka pred Sudom.

Prema mojem mišljenju, pravo na saslušanje toliko je temeljno da sve te tvrdnje ne mogu opravdati njegovo potpuno potiskivanje. Konkretno, tvrdnja da dotična osoba vjerojatno neće moći iznijeti ništa razumno nije nikad valjana. Pravo na saslušanje nije ograničeno na „pozitivce” koji imaju uvjerljivu obranu ili na predmete u kojima su činjenične okolnosti nejasne. Nikada ne možemo biti potpuno sigurni u *prima facie* „jednostavnim predmetima” da se u podnescima uključenih osoba neće otkriti nove relevantne okolnosti. Nadalje, čak i ako D.M. može, ako je to potrebno, iznijeti svoju obranu u fazi izvršenja presude, to može biti dodatno otežano. Presuda Suda stoga predstavlja problem s gledišta međunarodne vladavine prava i zaštite ljudskih prava. Ako se većina htjela usredotočiti na D.M.-ova prava, trebala ga je pozvati da dostavi očitovanje u ovom predmetu.

Prema pristupu koji je usvojila većina, ne samo da Konvencija uključuje obvezu ograničavanja prava određene osobe i ne samo da pojedinci imaju subjektivno pravo da se takva ograničenja nametnu trećim osobama, već i Sud preuzima ovlasti ocjenjivanja toga jesu li dostatna ograničenja nametnuta pojedinačno identificiranim osobama koje ni nisu stranke u postupku pred Sudom i koje su možda nesvjesne postupka u tijeku koji utječe na njihova prava.

3. Opseg pozitivne obveze države da osigura zaštitu

9. Sud je veoma sveobuhvatno odgovorio na pitanje pozitivnih obveza države na temelju članaka 2. i 3. u kontekstu opasnosti za život i zdravlje osoba u predmetu *Nicolae Virgiliu Tănase* (citirano gore, isticanje dodano):

„135. Ta materijalna pozitivna obveza podrazumijeva primarnu dužnost države da uspostavi zakonodavni i upravni okvir koji je osmišljen tako da osigurava učinkovito odvratanje od prijetnji pravu na život... Ona se primjenjuje u kontekstu bilo koje aktivnosti, javne ili koja nije javna, kojom se dovodi u pitanje pravo na život... Sud želi naglasiti da u kontekstu prometa na cestama te dužnosti domaćih vlasti podrazumijevaju obvezu uspostavljanja odgovarajućeg skupa preventivnih mjera usmjerenih na osiguranje javne sigurnosti i smanjenje broja prometnih nesreća.

136. Drugo, postoji i dodatna materijalna pozitivna obveza primjene preventivnih operativnih mjera za zaštitu identificiranog pojedinca od drugog pojedinca (vidi *Osman protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 28. listopada 1998., stavak 115., *Izješća* 1998-VIII) ili, u određenim okolnostima, od samoga sebe (vidi *Renolde protiv Francuske*, br. 5608/05, stavak 81., ECHR 2008 (izvadci), *Haas protiv Švicarske*, br. 31322/07, stavak 54., ECHR 2011, i gore citirani predmet *Fernandes de Oliveira*, stavci 103. i 108. – 115.). Sud je smatrao da se ta obveza mora tumačiti na način kojim se vlastima ne nameće nemoguć ili nerazmjern teret. Ne može svaka tvrdnja da postoji rizik za život za sobom povući konvencijski zahtjev vlastima da poduzmu operativne mjere kako bi spriječile da se taj rizik ostvari. Kako bi nastala pozitivna obveza, potrebno je utvrditi da su vlasti u predmetno vrijeme znale ili morale znati za postojanje stvarnog i neposrednog rizika za život identificiranog pojedinca ili pojedinaca koji proizlazi iz kaznenih djela treće strane i da nisu poduzele mjere u okviru svojih ovlasti, od kojih bi se, razumnom prosudbom, moglo očekivati da će se njima izbjeći taj rizik (gore citirani predmet *Osman*, stavci 115. – 116., gore citirani predmet

Öneryıldız, stavci 74. i 101., *Bone protiv Francuske* (odl.), br. 69869/01, 1. ožujka 2005., gore citirani predmet *Cavit Tınarlıoğlu*, stavci 91. – 92., i gore citirani predmet *Fernandes de Oliveira*, stavak 109.). Sud smatra da ta obveza u određenim okolnostima može uključivati i pružanje hitne medicinske pomoći u slučaju nesreće opasne po život.

137. Treće, Sud ponavlja da se mora smatrati da dužnost države da zaštiti pravo na život uključuje ne samo te materijalne pozitivne obveze već i u slučaju smrti postupovnu pozitivnu obvezu uspostavljenog djelotvornog neovisnog pravosudnog sustava. Taj sustav može se razlikovati ovisno o okolnostima (vidi stavak 158. ove presude)...”

Ovdje je potrebno naglasiti da su ta opća načela iznesena upravo u kontekstu predmeta koji se odnosio na prometnu nesreću. Nadalje, preventivne mjere navedene u stavku 135. *in fine* očito su samo općenite mjere. Pojedinačne se mjere navode samo u stavku 136. Materijalna pozitivna obveza primjene preventivnih operativnih mjera za zaštitu identificiranog pojedinca od drugog pojedinca nastaje samo ako postoji **stvaran i neposredan rizik** za život **identificiranog pojedinca ili pojedinaca** koji proizlazi iz kaznenih djela treće strane. Prema mišljenju Velikog vijeća, obveza država da zaštite osobe od rizika nikada ne može biti šira od toga, barem ne u kontekstu cestovnog prometa i „drugih aktivnosti kojima se dovodi u pitanje pravo na život”. Ne vidim razloga za odstupanje od tog pristupa koji je proizašao iz veoma temeljitog i zrelog promišljanja.

U nedavnom predmetu *Kotilainen i drugi protiv Finske* (br. 62439/12, 17. rujna 2020., isticanje dodano) Sud je nadalje izrazio sljedeće mišljenje:

„Međutim, u određenim je okolnostima Sud smatrao da slična obveza pružanja zaštite protiv stvarnog i neposrednog rizika od kaznenih djela određenog pojedinca može nastati u odnosu na članove javnosti koje se ne može unaprijed identificirati, prije svega u **kontekstu odobravanja izlaska iz zatvora ili uvjetnog otpusta opasnim zatvorenicima** (vidi *Mastromatteo protiv Italije* [VV], br. 37703/97, stavak 69., ECHR 2002-VIII; *Maiorano i drugi protiv Italije*, br. 28634/06, stavak 107., 15. prosinca 2009.; i *Choreftakis i Choreftaki protiv Grčke*, br. 46846/08, stavci 48. – 49., 17. siječnja 2012.).

71. (...) U potonjem kontekstu Sud je naglasio obvezu revnosti državnih vlasti da osiguraju opću zaštitu prava na život u svojem postupanju prema opasnosti koja proizlazi iz potencijalnih djela određenih pojedinaca **koji su pod kontrolom vlasti** (vidi gore citirani predmet *Mastromatteo*, stavak 74., i gore citirani predmet *Maiorano i drugi*, stavak 121.). Slično tome, u predmetu koji se odnosio na policijskog službenika koji je namjerno ustrijelio dvije osobe svojim policijskim pištoljem kada nije bio na dužnosti, Sud je utvrdio povredu članka 2. na temelju činjenice da je policijskom službeniku odobreno zaduženje oružja protivno postojećem domaćem zakonodavstvu kojim se uređuje policijsko oružje i da njegova osobnost nije bila propisno ocijenjena s obzirom na poznatu povijest prethodnih stegovnih djela (vidi *Gorovenko i Bugara protiv Ukrajine*, br. 36146/05 i 42418/05, stavak 39., 12. siječnja 2012.).

72. Sud je utvrdio i da je nastala obveza pružanja opće zaštite od potencijalnih smrtonosnih činova u odnosu na opasnost od osobe s poviješću nasilja, nedozvoljenog posjedovanja oružja i zlouporabe alkohola koja je bila očito duševno poremećena i **pod kontrolom policije na dan kad je počinila ubojstvo** (vidi *Bljakaj i drugi protiv Hrvatske*, br. 74448/12, stavak 121., 18. rujna 2014.). U okolnostima tog predmeta koji

je nastao u kontekstu nasilja u obitelji i odnosio se na ubojstvo odvjetnika supruge počinitelja nakon napada na potonju, utvrđeno je da je rizik po život koji je proizlazio iz počinitelja bio stvaran i neposredan, a odvjetnika se nije moglo unaprijed identificirati kao žrtvu. Nadalje, nadzorne obveze revnosti u kontekstu škole nastale su u predmetu *Kayak protiv Turske* (br. 60444/08, stavci 59. i 66., 10. srpnja 2012.).”

U svim tim predmetima počinitelj ili žrtve (vidi *Kayak protiv Turske*) nalazili su se **pod kontrolom vlasti**. Ovaj predmet ne pripada kategoriji gore navedenih iznimki. Ni D.M. ni podnositelji zahtjeva nisu bili pod kontrolom vlasti.

Također vrijedi podsjetiti da je Sud izrazio sljedeći stav u predmetu *Marius Alexandru i Marinela Ștefan protiv Rumunjske* (br. 78643/11, 24. ožujka 2020.):

„105. Iako su podnositelji zahtjeva kritizirali primjerenost mjera koje su primijenile nadležne javne vlasti kako bi osigurale sigurnost na javnoj autocesti, Sud ipak ponavlja da njegov zadatak nije dovesti u pitanje mjere domaćih vlasti jer je izbor tih mjera u načelu podložan slobodi procjene država (vidi gore citirani predmet *Öneryıldız*, stavak 107., i *Fatih Çakar i Merve Nisa Çakar protiv Turske*, br. 54558/11, stavci 45. i 47., 5. lipnja 2018.). Sud smatra da je u ovom predmetu da su u ovom predmetu nacionalne vlasti trebale utvrditi koje odgovarajuće mjere je potrebno primijeniti i gdje je potrebno provjeriti [ometaju li stabla uz cestu vozače] kako bi se osigurala sigurnost osoba na javnoj autocesti”.

10. U ovoj se presudi primjenjuje pristup koji je u očitoj suprotnosti s presudom Velikog vijeća u gore citiranom predmetu *Nicolae Virgiliu Tănase* i koji je prešutno pobija. Pristup većine posebno je problematičan ne samo zbog toga što se opseg pozitivnih obveza proširuje već i zato što te novo uspostavljene obveze uključuju nametanje preventivnih ograničenja konvencijskih prava pojedinačno identificiranih osoba za koje se smatra da predstavljaju opasnost za opću javnost.

Temeljna je pretpostavka u ovome predmetu da su vlasti morale primijeniti pojedinačne preventivne mjere ako su u predmetno vrijeme znale ili su morale znati za postojanje određenog rizika za život ili zdravlje neidentificiranih pojedinaca (koji nisu pod kontrolom vlasti) koji predstavljaju osobe koje također nisu pod kontrolom vlasti. Štoviše, na temelju tog novog pristupa, pojedinci mogu tražiti zaštitu u obliku preventivnih mjera protiv druge pojedinačno identificirane osobe (koja nije pod kontrolom vlasti) koja predstavlja takav rizik za život ili zdravlje neidentificiranih pojedinaca (koji također nisu pod kontrolom vlasti). To je velika promjena paradigme koja će, ako je potvrđi naknadna sudska praksa u kojoj se primjenjuje isti pristup, preobraziti funkcioniranje europskih društava. Prema mojem mišljenju, ne postoje razlozi za zaključak da iz Konvencije proizlazi obveza nametanja preventivnih ograničenja D.M.-ovih prava u kontekstu ovog predmeta.

11. Sigurnost cestovnog prometa kompliciraniji je problem od toga kako je prikazan u ovoj presudi. On ovisi ne samo o postojanju i provedbi zakonodavnog i upravnog okvira osmišljenog kako bi osigurao učinkovito

odvraćanje od prijetnji pravu na život već i o kombiniranom učinku brojnih drugih čimbenika kao što su osposobljavanje kandidata za vozače, veličina, starost i stanje vozilā, gustoća prometa, kvaliteta cesta i njihovo održavanje, način na koji su ceste planirane i izgrađene, organizacija prometa, pravila građanskopravne odgovornosti, pravila o osiguravanju vozila, međudjelovanje cestovnog prometa i alternativnih prijevoznih sredstava, kao i o nacionalnoj kulturi i stavovima prema pravu općenito i prometnim propisima konkretno.

Glavni problem nije konkretan rizik koji predstavlja jedna određena osoba (D.M.), već moguć cjelokupni rizik koji proizlazi iz općeg stava vlasti u odnosu na prometne prekršaje i prometna kaznena djela. Sprječavanje samo jedne osobe u vožnji neće značajno poboljšati sigurnost na cestama. Međutim, ta općenita pitanja nisu ni raspravljena ni istražena, a u odsutnosti materijala u spisu o tome ne postoje temelji za zauzimanje stava o tim pitanjima.

12. Kad je riječ o takozvanom proceduralnom aspektu članka 2., kratko bih istaknuo sljedeće.

U presudi Velikog vijeća u gore citiranom predmetu *Nicolae Virgiliu Tănase* (stavci 159. – 163.) utvrđen je sljedeći standard:

„U predmetima koji se odnose na nenamjerno prouzročenje smrti i/ili nenamjerno ugrožavanje života Sud ponavlja da će obveza uspostavljanja djelotvornog pravnog sustava biti ispunjena ako pravni sustav žrtvama (ili njihovim najbližim srodnicima) osigurava pravno sredstvo pred građanskim sudovima, bilo zasebno bilo u vezi s nekim pravnim sredstvom pred kaznenim sudovima, koje im omogućava da ishode utvrđenje odgovornosti i primjereno građanskopravno obeštećenje. (...)”

Sud smatra da, nakon što se u prvobitnoj istrazi utvrdi da smrt ili ozljeda opasna po život nije prouzročena namjerno, logična posljedica dvaju oblika postupovnih pristupa opisanih u prethodnim stavcima 159. i 160. – 161. jest da se smatra da je građanskopravno sredstvo dostatno, i to neovisno o tome je li osoba za koju se pretpostavlja da je odgovorna za nesreću privatna osoba ili predstavnik države.”

To je slučaj u ovome predmetu: sudska praksa Suda ne zahtijeva kaznene sankcije.

Slazem se sa sljedećim stajalištem izrečenim u stavku 95. presude:

„Štoviše, Sud ne vidi nedostatke u načinu na koji su poduzeti relevantni postupovni koraci nakon događaja ili u načinu na koji su podnositelji zahtjeva sudjelovali u postupku, a koji bi doveli u pitanje poštovanje postupovne obveze iz članka 2. od strane domaćih vlasti. Potrebno je napomenuti i da prigovori podnositelja zahtjeva o neobjektivnosti nekih od sudaca nisu potkrijepljeni ni osnovani.”

Većina je utvrdila da je došlo do povrede članka 2. u njegovu proceduralnom aspektu, usredotočujući se na težinu kazne i njezino izvršenje. U ovom kontekstu ističem da kazna izrečena D.M.-u ne djeluje očigledno nerazmjernom. Jednogodišnja odgoda izvršenja kazne nije sama po sebi protivna postupovnoj obvezi države na temelju članka 2. Konvencije; razlozi za nju nisu utvrđeni (vidi, suprotno tome, predmet *Kitanovska Stanojkovic i drugi protiv bivše jugoslavenske republike Makedonije*, br. 2319/14,

stavci 30. – 34., 13. listopada 2016., koji se odnosi na neopravdanu odgodu duže od osamnaest mjeseci koja se mogla u cijelosti pripisati vlastima).

Većina se na sljedeći način ograđuje u stavku 99.: „Bez namjere miješanja u odabir mjera kažnjavanja koje su domaći sudovi primijenili protiv D.M.-a i bez namjere prosuđivanja razmjernosti tih mjera u odnosu na kazneno djelo, ...” No to je upravo ono što se u presudi čini: miješa se u odabir mjera kažnjavanja koje su domaći sudovi primijenili protiv D.M.-a i prosuđuje se razmjernost tih mjera u odnosu na kazneno djelo. To su namjeravani učinci. Zbog toga se o ključnim pitanjima koja se odnose na kaznenopravnu odgovornost određene osobe u presudi odlučivalo na temelju samo djelomičnih i posrednih dokaza, a da D.M. nije bio prvo saslušan i da se nisu prvo pokušale utvrditi sve činjenične okolnosti koje su relevantne za racionalnu ocjenu težine kazne i vremenskog okvira njezina izvršenja (usporedi moje suglasno mišljenje priloženo presudi u predmetu *Sabalić protiv Hrvatske* (br. 50231/13, 14. siječnja 2021.)).

Zaključak

13. Zaključno, u temelju međunarodne vladavine prava jest poštovanje pravila tumačenja međunarodnih sporazuma i temeljnih načela postupovne pravde. Je li Sud poštovao D.M.-ova temeljna prava? Riječima većine (vidi stavak 102. *in fine*): može li ova presuda osigurati povjerenje javnosti u pridržavanje vladavine prava od strane Suda?

Prevela prevoditeljska agencija Alkemist

European Translation Agency
ALKEMIST STUDIO d.o.o.
Miramarska 24/6, 10 000 Zagreb
OIB: 72466496524